

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Tomáše Rychlého a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobců: **a) K. M., b) S. M., c) nezl. A. M.**, všichni zastoupeni JUDr. Vitem Biolkem, MBA, LL.M., advokátem se sídlem Bohuslava Martinů 1038/20, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 11. 2019, č. j. 32 Az 3/2018 – 124, o návrhu žalobců na vydání předběžného opatření ze dne 10. 7. 2020,

t a k t o :

Návrh žalobců na vydání předběžného opatření ze dne 10. 7. 2020, jímž by se žalovanému uložilo, aby do pravomocného rozhodnutí o této kasační stížnosti strpěl pobyt žalobců v pobytovém středisku provozovaném Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra a poskytl jim základní hmotné zabezpečení, **se z a m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 3. 1. 2018, č. j. OAM-121/ZA-ZA12-ZA05-2017, neudělil mezinárodní ochranu žalobci a) podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění rozhodném pro projednávanou věc (dále jen „*zákon o azylu*“). Žalovaný dále rozhodnutím ze dne 3. 1. 2018, č. j. OAM-120/ZA-ZA12-ZA05-2017, obdobně neudělil mezinárodní ochranu žalobkyni b) a jejímu nezletilému synovi [žalobce c)]. Žalobci a) a b) jsou manželé a žalobce c) je jejich nezletilé dítě. Žaloby proti výše uvedeným rozhodnutím žalovaného Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „*krajský soud*“) nejprve spojil ke společnému projednání, neboť žalobci jsou rodinní příslušníci a žalobci b) a c) odvíjí svoje potíže od potíží žalobce a). Rozsudkem ze dne 28. 11. 2019, č. j. 32 Az 3/2018 – 124, pak krajský soud žaloby jako nedůvodné zamítl.

[2] Rozsudek krajského soudu napadli žalobci (dále jen „*stěžovatelé*“) dne 13. 1. 2020 kasační stížností. Dne 13. 7. 2020 podali stěžovatelé návrh na vydání předběžného opatření dle § 38 soudního řádu správního (dále jen „*s. ř. s.*“), jímž by se žalovanému uložilo, aby do pravomocného rozhodnutí o této kasační stížnosti strpěl pobyt stěžovatelů v pobytovém středisku a poskytl jim základní hmotné zabezpečení. Též se domáhají toho,

aby Nejvyšší správní soud rozhodl o tom, že stěžovatelé jsou do pravomocného skončení řízení oprávněni setrvat na území České republiky jako žadatelé o udělení mezinárodní ochrany.

[3] V odůvodnění návrhu na vydání předběžného opatření stěžovatelé předně uvádí, že se nacházejí na území ČR bez stabilního přístřeší. V azylových zařízeních žalovaného pobývali od počátku správního řízení do dne 2. 3. 2020. Tento den byli za asistence policie donuceni opustit pobytové středisko X. Následně protestovali před budovou žalovaného v Praze, ani tak však nenalezli řešení své tíživé sociální situace. Nezbylo jim nic jiného, než opustit ČR a odcestovali do Spolkové republiky Německo. Stěžovatelé zde taktéž požádali o mezinárodní ochranu, avšak protože jim bylo oznámeno, že příslušným státem k posouzení jejich žádosti je ČR, dobrovolně ze SRN vycestovali. Poté požádali o zajištění ubytování v Příjímacím středisku X, této žádosti nebylo dne 24. 6. 2020 vyhověno. Od té doby stěžovatelé přespávají buď v osobním motorovém vozidle, případně u svých krajanů. Za pomoci Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s. (dále také jen „OPU“) se jim povedlo zajistit si ubytování u českého občana, který se této organizaci dobrovolně přihlásil a přislíbil jim ubytování do 23. 7. 2020. Stěžovatelé jsou v tíživé situaci a nemohou nalézt běžné nájemní bydlení. Stěžovatel a) je sice praceschopný a v minulosti i pracoval, avšak v důsledku pandemie koronaviru a následným změnám na trhu práce je pro něj nyní prakticky nemožné nalézt si zaměstnání. Stěžovatelům dále nebylo vydáno potvrzení o strpění na území dle § 78b zákona o azylu, neboť žalovaný trvá na splnění podmínky uvedené v § 78b odst. 4 písm. c) zákona o azylu (doložení adresy místa hlášeného pobytu na území ČR – pozn. soudu). Potvrzení o ubytování nejsou stěžovatelé schopni zajistit, neboť si žádné bydlení nenašli, nevydá jim ho ani občan, u kterého jsou aktuálně ubytováni. Bez potvrzení o strpění na území nemohou stěžovatelé žádat o povolení k zaměstnání a vstoupit do nájemního vztahu. Správa uprchlických zařízení (dále také jen „SUZ“) dále v přípise ze dne 24. 6. 2020, jímž nevyhověla žádosti stěžovatelů o poskytnutí ubytování, konstatovala, že stěžovatelé se měli více snažit o integraci na trhu práce a o získání lepších znalostí českého jazyka. Stěžovatelé dokládají, že stěžovatel a) se kurzů českého jazyka zúčastnil a nezletilý stěžovatel c) se integroval v místní komunitě v X tak svévolně a necitlivě rozhodla o ponechání pětičlenné rodiny bez přístřeší, a to včetně nezletilého dítěte. Postup SUZ je proti nejlepšímu zájmu nezletilého podle článku 3 Úmluvy o právech dítěte. Dále poukazují na zhoršený psychický stav stěžovatelky b), což dokládá zpráva Ázerbájdžánského sociálního ředitelství ze dne 18. 4. 2016. Způsob zacházení se stěžovateli má vliv i na jejich právo na spravedlivý proces, odhlédnout přitom nelze ani od azylově relevantních důvodů, které stěžovatelé předestřeli ve správním řízení.

[4] V další části návrhu se stěžovatelé vyjadřují k podmínkám, za nichž může Nejvyšší správní soud rozhodnout o uložení předběžného opatření. Jsou přesvědčeni, že všechny zákonné podmínky splňují. Dále uvádí, že jsou si vědomi názoru zdejšího soudu, že jim nesvědčí postavení žadatelů o mezinárodní ochranu ve smyslu § 2 odst. 1 písm. b) zákona o azylu, respektive že jim toto postavení svědčí pouze pro účely setrvání na území ČR do skončení řízení o kasační stížnosti. S tímto názorem stěžovatelé polemizují a považují jej za rozporný s právem EU. Dovožují, že jim náleží i právo na ubytování. Proto chtějí, aby byly jejich poměry prozatímne upraveny tak, že mohou setrvat na území ČR (jako žadatelé o mezinárodní ochranu).

pokračování

[5] Žalovaný ve vyjádření k návrhu stěžovatelů upozorňuje na § 79 odst. 5 zákona o azylu, jenž obsahuje demonstrativní výčet situací, ve kterých může žalovaný povolit poskytnutí stravy a ubytování v azylovém zařízení osobám jiným, než které jsou uvedeny v odstavcích 1 a 3 citovaného ustanovení. Jde však toliko o možnost, nikoliv povinnost správního orgánu umožnit těmto osobám na výjimku ubytování v pobytovém středisku; na toto ubytování nevzniká právní nárok. K případu stěžovatelů žalovaný konkrétně sděluje, že tito byli v Pobytovém středisku X ubytováni již od 9. 2. 2017. Na základě výjimky jim byl pobyt prodloužen až do 2. 3. 2020. Stěžovatelé posléze odjeli do SRN. O několik měsíců později požádali o ubytování na výjimku, a to dne 23. 6. 2020. Tuto jejich žádost SUZ dne 24. 6. 2020 zamítla. Žalovaný dodává, že s výjimkou nezletilého stěžovatele c), kterému je 17 let, je celá rodina tvořena osobami v produktivním věku [stěžovatelé a) a b) mají ještě dvě zletilé dcery, o jejichž žádostech o udělení mezinárodní ochrany rozhodl žalovaný samostatně a jejich žaloby ve věci neudělení mezinárodní ochrany zamítl krajský soud rovněž v samostatných řízeních – pozn. soudu]. Vzhledem k délce pobytu na území ČR mohli stěžovatelé získat pracovní povolení. Ani procesní práva stěžovatelů nejsou postupem žalovaného nikterak porušena, neboť neposkytnutí ubytování bez dalšího neznámá, že by nemohli participovat na soudním řízení či se radit se svým zástupcem. V případě nouze se nadto mohou obrátit na organizace specializované na pomoc cizincům, což ostatně stěžovatelé již učinili, neboť spolupracují s OPU, která jim zajistila ubytování. V současné době aktuálně netrvají žádná významná omezení v souvislosti s pandemií koronaviru, která by stěžovatelům bránila nalézt si vlastní bydlení. Žalovaný rovněž odkazuje na usnesení zdejšího soudu ze dne 2. 7. 2020, č. j. 6 Azs 167/2020 – 49, ze kterého vyplývá, že vydání předběžného opatření je mimořádný institut vyhrazený pro ty nejzávažnější případy. Nelze mechanicky nařizovat předběžná opatření, a tím i vyprázdnit pravomoc žalovaného dle § 79 odst. 5 zákona o azylu. V této souvislosti se nedomnívá, že by stěžovatelům hrozila vážná újma, o čemž svědčí i to, že po ukončení pobytu ve středisku SUZ odcestovali do SRN a znovu žádali o poskytnutí azylu, ačkoli řízení o jejich kasační stížnosti v ČR ve věci mezinárodní ochrany dosud nebylo ukončeno. Žalovaný též podotýká, že ředitel Správy uprchlických zařízení informoval dopisem předsedu Nejvyššího správního soudu o stanovisku k ubytovávání osob v azylových řízeních po podání kasační stížnosti v řízení o mezinárodní ochraně. Žalovaný závěrem na podporu svého postupu cituje § 78d odst. 6 zákona o azylu, jakož i § 42 odst. 4 a odst. 5 téhož zákona, a odkazuje na přílohy svého vyjádření. Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud návrhu stěžovatelů na vydání předběžného opatření nevyhověl.

[6] Podle § 38 odst. 1 s. ř. s. *byl-li podán návrh na zahájení řízení a je potřeba zatímne upravit poměry účastníků pro hrozící vážnou újmu, může usnesením soud na návrh předběžným opatřením účastníkům uložit něco vykonat, něčeho se zdržet nebo něco snášet. Ze stejných důvodů může soud uložit takovou povinnost i třetí osobě, lze-li to po ní spravedlivě žádat.* Podle § 120 s. ř. s. se uvedené ustanovení přiměřeně použije na řízení o kasační stížnosti.

[7] Nejvyšší správní soud úvodem podotýká, že věc stěžovatelů není prvním případem, ve kterém došlo k podání návrhu na vydání předběžného opatření s totožným

či obdobným petitem, a to za podobných skutkových okolností. Zdejší soud řešil v nedávné době řadu případů, ve kterých se cizinci, žádající v ČR o mezinárodní ochranu, domáhali toho, aby soud uložil žalovanému strpět jejich pobyt v pobytovém středisku do ukončení řízení o jejich kasační stížnosti proti zamítavému rozsudku krajského soudu, případně aby též žalovanému uložil povinnost poskytnout jim základní hmotné zabezpečení. Poprvé rozhodl Nejvyšší správní soud v takové věci usnesením ze dne 12. 3. 2020, č. j. 1 Azs 28/2020 – 56 (veškerá zde citovaná rozhodnutí tohoto soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), a to tak, že návrh na vydání předběžného opatření zamítl. Od tohoto usnesení se poté odvíjí několik dalších rozhodnutí, ve kterých se sice Nejvyšší správní soud k jeho závěrům přihlásil, avšak návrhům na vydání předběžného opatření vyhověl. Důvodem pro tento postup byla specifická a výjimečná situace, která nastala po datu vydání usnesení č. j. 1 Azs 28/2020 – 56, a jež spočívala ve vyhlášení karantény pro celé území ČR a omezení volného pohybu osob kvůli probíhající pandemii „koronaviru“ (označovaného jako SARS CoV-2). Ve zkratce lze shrnout, že kasační soud v těchto rozhodnutích akcentoval výrazné ztížení možnosti stěžovatelů hledat si v takto výjimečných podmínkách soukromé ubytování, v některých případech pak tento důvod pro vyhovění návrhu umocnil i závažný nepříznivý zdravotní stav dotčených stěžovatelů, který u nich v některých případech zvyšoval riziko nákazy zmíněným onemocněním. V tomto směru lze odkázat především na usnesení ze dne 18. 3. 2020, č. j. 3 Azs 28/2020 – 73, a na něj navazující rozhodnutí tohoto soudu (namátkou například usnesení ze dne 20. 3. 2020, č. j. 5 Azs 70/2020 – 32, nebo ze dne 1. 4. 2020, č. j. 10 Azs 97/2020 – 49).

[8] Nejvyšší správní soud však v kontextu aktuální situace (ukončení vládou vyhlášeného nouzového stavu ke dni 17. 5. 2020 a postupné zrušení s tím spojených omezení) konstatuje, že v současnosti neplatí žádná celostátní opatření, která by stěžovatele zásadně omezovala v možnosti zajistit si vlastní ubytování. Soud může předběžným opatřením prozatímně upravit poměry účastníků tím, že rozhodne o ponechání cizince v pobytovém středisku i po dobu řízení o kasační stížnosti, jen ve velmi specifických případech. Půjde především o situace zvláště zranitelných osob, u kterých by ukončení pobytu v pobytovém středisku mohlo vést ke vzniku zásadní újmy, respektive ke zmaření účelu soudního přezkumu (srov. výše citované usnesení č. j. 1 Azs 28/2020 – 56). O takovou situaci se v nyní posuzované věci nejedná.

[9] Předně je třeba ve shodě s usnesením č. j. 6 Azs 167/2020 – 49, na které poukázal žalovaný ve vyjádření k návrhu, uvést, že není možné návrhu na předběžné opatření vyhovět pouze na základě nedostatku finančních prostředků stěžovatelů, bez současného přistoupení dalších významných okolností. V případě stěžovatelů soud existenci takových okolností neshledal. Stěžovatelé v první řadě neprokázali, že by jim v možnosti zajistit si bydlení, potažmo zaměstnání na území ČR, bránily závažné zdravotní či jiné důvody. Odkaz na zhoršený psychický stav stěžovatelky b), který měla dokládat zpráva Ázerbájdžánského sociálního ředitelství ze dne 18. 4. 2016 (doložená pouze v ázerbájdžánském jazyce), není z důvodu absence jejího překladu a neaktuálnosti relevantní k prokázání takových zdravotních omezení, pro které by si rodina stěžovatelů nemohla hledat vlastní bydlení. Stěžovatelé pobývají na území ČR již relativně dlouho, v pobytových zařízeních žalovaného byli ubytováni od 9. 2. 2017. Stěžovatelé jsou osoby v produktivním věku, mohou tedy získávat prostředky pro svou obživu prací. Co se týče

pokračování

stěžovatele c), ten je sice nezletilým cizincem, avšak v blízké době dosáhne věku 17 let, nejedná se tedy o dítě vyžadující osobní a stálou péči.

[10] Zároveň si stěžovatelé mohou požádat o finanční příspěvek dle § 78d odst. 2 zákona o azylu (podle něj lze cizinci, který je strpěn na území, s ohledem na prokázané majetkové a finanční poměry jeho nebo jeho rodiny poskytnout na žádost finanční příspěvek až do zde uvedené výše). Nelze rovněž shledat, že by stěžovatelé byli v důsledku postupu žalovaného (ukončení ubytování v ubytovacím středisku) nějakým způsobem zkráceni na svých procesních právech a přístupu k soudu. Již krajský soud stěžovatelům ustanovil zástupce – advokáta, jehož zastoupení trvá i pro řízení před Nejvyšším správním soudem (§ 35 odst. 10, věta poslední s. ř. s.) a kterému jsou doručovány veškeré písemnosti v probíhajícím řízení. Ustanovený zástupce podal proti rozsudku krajského soudu jménem stěžovatelů kasační stížnost. Skutečnost, že stěžovatelé již nebudou ubytováni v ubytovacím středisku, automaticky neznamená, že by nemohli participovat na soudním řízení či se účastnit porady se svým zástupcem.

[11] Jakkoliv Nejvyšší správní soud chápe, že se stěžovatelé nachází v nelehké životní situaci, s ohledem na výše uvedené okolnosti neshledal, že by se jednalo o natolik zásadní narušení jejich práv, jehož strpění by po nich nebylo možno spravedlivě požadovat. V případě nouze mají stěžovatelé možnost obrátit se na organizace, které poskytují cizincům bezplatnou pomoc či poradenství. Z jejich podání ostatně plyne, že již spolupracují s OPU. Není také možné odhlédnout od skutečnosti, že do současné nelehké situace se stěžovatelé částečně dostali i vlastním přičiněním, neboť po ukončení ubytování v pobytovém středisku žalovaného dne 2. 3. 2020 nepodnikli žádné kroky k tomu, aby si zajistili soukromé ubytování v ČR, avšak místo toho odcestovali do SRN, kde opětovně požádali o mezinárodní ochranu, ačkoli tak již dříve učinili v ČR.

[12] Úlohou Nejvyššího správního soudu není, aby v rámci rozhodování o návrhu na vydání předběžného opatření posuzoval způsob rozhodování žalovaného o žádostech o poskytnutí ubytování, či obecně posuzoval zákonnost postupů či aktů orgánů veřejné správy. Proto není relevantní ta argumentace stěžovatelů, v níž polemizují s důvody, pro které jim žalovaný ubytování „na výjimku“ neposkytl, respektive kritizují, že jim žalovaný nechce vydat potvrzení o strpění pobytu na území. Stejně tak nelze brát v potaz důvody, pro které stěžovatelé žádali v ČR o udělení mezinárodní ochrany, protože rozhodnutím o předběžném opatření soud nikterak nepředjímá, jak rozhodne ve věci samé, a vlastním meritem věci se v něm nezabývá.

[13] Stěžovatelé rovněž žádali, aby soud rozhodl o tom, že „stěžovatelé jsou do pravomocného skončení řízení oprávněni setrvat na území České republiky jako žadatelé o udělení mezinárodní ochrany“. O takto formulovaném návrhu soud samostatně ve výroku tohoto usnesení nerozhodoval, neboť se zcela mýjí s povahou předběžného opatření ve smyslu § 38 s. ř. s. a s tím, jak může soud o návrhu na předběžné opatření rozhodnout (viz odstavec [6] výše). Kasační soud není oprávněn žalovanému ani jiné osobě v rozporu s jednoznačnou dikcí zákona o azylu uložit, aby stěžovatelé setrvali na území České republiky „jako žadatelé o mezinárodní ochranu“.

[14] Je nepochybné, že stěžovatelům aktuálně nesvědčí postavení žadatelů o udělení mezinárodní ochrany ve smyslu § 2 odst. 1 písm. b) zákona o azylu, protože toto postavení měli pouze do skončení řízení o žalobě před krajským soudem. Jejich kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o zamítnutí žaloby má ze zákona odkladný účinek (§ 32 odst. 5 zákona o azylu) a stěžovatelé jsou oprávněni po dobu řízení o kasační stížnosti pobývat na území ČR (srov. již citovaná usnesení tohoto soudu č. j. 1 Azs 28/2020 – 56, a č. j. 6 Azs 167/2020 – 49), nicméně „žadatelé o mezinárodní ochranu“ dle citovaných ustanovení zákona nejsou. Na tom nemůže nic změnit ani polemika stěžovatelů se zákonnou úpravou či s dříve přijatými závěry tohoto soudu (viz odstavec [4] výše).

[15] Na základě uvedených skutečností Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že podmínky pro vydání stěžovateli požadovaného předběžného opatření nejsou za daného stavu splněny. Nezbylo mu proto, než tento návrh zamítnout.

Poučení : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. července 2020

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu